

Коряченко Л.В.,
учитель початкових класів
Миронівської ЗШ І-ІІ ступенів
Світловодської РДА

ЩОБ У СЕРЦІ ЖИЛА БАТЬКІВЩИНА: ДО 25 РІЧЧЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

(Перший урок у 2016-2017 навчального року для учнів 3 класу)

Мета. Поглибити знання учнів про нашу державу – Україну, формувати національну свідомість школярів; розвивати пізнавальні інтереси учнів; виховувати любов до рідного краю, повагу до його історичного минулого і сучасного; шанобливе ставлення до державних та народних символів держави.

Обладнання. Напис «Щоб у серці жила Батьківщина: до 25 річчя незалежності України», карта України, прислів'я, прапорці, вишиті рушники, кетяги калини, телевізор, комп'ютер.

Коментар: усі етапи уроку супроводжуються показом слайдів.

Буває часом сліпну від краси,
Спинюсь, не тямлю, що воно за диво, –
Оці степи, це небо, ці ліси –
Усе так гарно, чисто, незрадливо.
Усе, як є – дорога, явори,
Усе моє – все зветься Україна!
Така краса, – висока і нетлінна,
Що хоч спинись і з Богом говори.

Л. Костенко

Хід уроку

I. Привітання. Організація класу

Учитель.

Доброго дня, шановна громадо!
У новім навчальнім році
Я бачити вас дуже рада.
Всі засмагли і рум'яні,
Відпочили всі за літо.
Головне, що всі здорові:
І батьки, і наші діти.
Тож запрошую всіх вас
На перший урок у 3 клас!
Дозвольте привітати всіх нас із Днем Знань!

Бажаю дітям підкорити нові вершини знань, зустріти добрих і надійних друзів та досягти омріяної мети. А батькам бажаю здоров'я, а також невичерпної енергії, терпіння, розуміння, мудрості.

Отже, ми починаємо наш перший урок.

II. Актуалізація опорних знань учнів

1. Вступне слово вчителя.

(звучить пісня Н. Май «Квітуха Україна»)

У всіх людей одна святиня,
Куди не глянь, де не спитай,
Рідніша їм своя пустиня,
Аніж земний в чужині рай.
Їм красить все їх рідний край.
Нема без кореня рослини,
А нас, людей, без Батьківщини.

М. Чернявський

– Про яку святиню говориться у вірші? *(Про Україну)*

III. Повідомлення теми і мети уроку

Хто з вас знає яке державне свято нещодавно відсвяткувала наша країна? Так, вірно, День незалежності. Але в цьому році ця подія є особливо визначною, адже Україна відзначає свою 25 річницю з дня проголошення незалежності. Саме цій події і буде присвячений наш перший урок в цьому початковому році. Отож, темою нашого уроку є «Щоб у серці жила Батьківщина: до 25 річчя незалежності України».

IV. Мотивація навчальної діяльності

А знання, які ви отримаєте сьогодні на уроці допоможуть вам нести гідно звання українець, залишать в серці хоча б малесеньку краплину любові до нашої Батьківщини.

V. Вивчення нового матеріалу

- 1. Вчитель розповідає легенду звідки пішла назва Україна (додаток 1)**
- 2. Вправа «Мікрофон». Моя Батьківщина – це...**

Учень.

Є в центрі Європи чудова країна,
Сягає корінням у сиві часи.
І це – незалежна моя Україна!
Тут гори Карпати, степи і ліси.

Учень.

Шістсот і чотири ще тисяч гектарів –
Приблизно таку має площу вона.
А Київ-столиця у хмарах і славі
Та ріки: Дніпро, Дністер, Буг і Десна.

Учень.

Ще Псел, Уж і Тиса та менші є ріки.
Курорти: Свалява, Бердянськ і Скадовськ.
Багато є сіл і міста превеликі:
Донецьк, Харків, Київ і Дніпропетровськ.

Учень.

Ґрунти чорноземні, джерела цілющі,
Озера блакитні та клімат м`який.
Козацька звитяга повік невмируща
Та шлях до свободи завжди нелегкий.

Учень.

Кругом нас держави – на кожному боці:
На північ від нас білоруси живуть,
На заході – Польща, словаки, угорці,
Молдови й румунців кордони ідуть.

Учень.

На сході Росія із нами межує,
На півдні є Чорне й Азовське моря.
Та наша країна ні з ким не воює,
І світить нам мирна щаслива зоря.

Учень.

Усіх областей є в нас двадцять чотири
Та ще Автономна Республіка Крим.
Живуть всі народи у злагоді й мирі,
У нас, в Україні, є місце усім!

Учень.

Щляхами важкими іти довелося,
Та хлібом і сіллю стрічаєм братів.
Наш прапор, як небо і жовте колосся,
Щоб кожен у праці і в радості жив.

Вчитель.

Україна – це отча земля, рідний край, де ти народився. Широкі й чарівні простори, прекрасні села й міста.
Могутньо котить до Чорного моря сиві хвилі найбільша річка

України – Дніпро. Буйною зеленню шумлять по його берегах сади, ліси. Золотистим морем розливається по безкраїх нивах жито – пшениця, всяка пашниця. Працьовиті й волелюбні люди здавна живуть в Україні.

3. Повідомлення про державну символіку

Кожна держава світу, які б народи не жили на її території, має свій герб, прапор та гімн.

Державний герб – це пізнавальний знак-картинка. У давні часи герби вибивали на рицарських щитах. По них легше було впізнавати воїна, закутого з голови до ніг у металеві лати. Зараз герби зображають на прапорах, грошах, печатках.

Герби бувають різні: на них зображають рослини, звірів, птахів. Цей знак свідчить про те, чим славна держава, що символізує її міцність.

Український народ має герб – тризуб. Це дуже старовинний знак. Багато століть назад запровадив його в Україні київський князь Володимир Мономах. Княжий тризуб зображає старовинну зброю: лук, меч та інші військові прилади. Нею наші прадіди мужньо билися з численними ворогами, виборювали волю для свого народу. Уважне око легко розпізнає це слово в українському тризубі.

Герб – це частина корони, яку носили київські князі. Чому саме тризуб вважають гербом України?

Мабуть тому, що число три вважалось числом казковим і чарівним. У багатьох казках ми знаходимо розповіді про трьох богатирів, про три дороги, про три бажання. А ще в тризубі відображено триєдність життя: це Батько, Мати, Дитя, які символізують Силу, Мудрість, Любов.

Герб держави України – тризуб – символізує мир і творчу працю, спорідненість поколінь; він є продовженням глибинних історичних традицій українського народу.

Учень.

Наш герб – тризуб,

Це воля, слава й сила.

Наш герб – тризуб,
Недоля нас косила.
Та ми зросли, миє,
Ми завжди будем,
добро і пісню
несемо ми людям.

Державний прапор. Синь українського неба і золото незорих пшеничних ланів переніс наш народ на свій прапор. Кольори ці мають ще інше значення – «мир» і «багатство», бо народ наш є мирний і трудолюбивий. Працею в поті чола здобував він славу рідній землі. Коли ж злі вороги порушували спокій народу-трударя, він ставав воїном. А синьо-жовтий прапор кликав до бою, перемоги.

Прапори держав, народів відомі нам ще з античних часів. Древні стяги на Русі були у великій шані ще за язичництва, і після запровадження християнства вони освячувалися образом животворного Хреста, що було перейнято від греків. Слов'яни обожнювали свої знамена і вірили, що у воєнний час вони найсвятіші від усіх ідолів. Прапороносцями призначали визначних богатирів, які мали за обов'язок постійно тримати прапор над полем бою, пильно охороняти його. Значення прапора під час бою було надзвичайно велике. Якщо він стояв нерухомо, знали: битва проходила успішно.

Сьогодні Державний прапор постійно майорить на будинках Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, місцевих рад народних депутатів.

Синьо-жовтий Державний прапор України піднімається при відкритті міжнародних конференцій, під час офіційних церемоній, при врученні міжнародних спортивних призів. Він – символ міцності й незалежності держави України.

Учень.

Прапор – це державний символ,
Він є в кожній державі.

Це для всіх – ознака сили,
Це для всіх – ознака слави.
Синьо-жовтий прапор маєм:
Синє – небо, жовте – жито.
Прапор свій оберігаєм,
Він святиня, знають діти.
Прапор свій здіймаєм гордо,
Ми з ним дужі і єдині.
З ним навіки є народом.
Українським в Україні.

Н. Поклад

Державний гімн – це урочиста пісня – символ нашої країни. Для Гімну України написані слова, які виражають найсердечніші думки і прагнення нашого народу. Їх автор – український поет Павло Чубинський. До тексту підібрана ніжна і одночасно горда, непокірна мелодія Михайла Вербицького.

Всі найбільші свята українського народу, проходять з урочистим виконанням нашого прекрасного Гімну.

Гімн звучить на ознаменування сили, слави і могутності держави. Слухати гімн потрібно стоячи, мовчки, з гордо піднятою головою.

Учень.

Слова палкі, мелодія врочиста...
Державний Гімн ми знаємо усі.
Для кожного села, містечка, міста –
Це клич один з мільйонів голосів.
Це наша клятва, заповідь священна.
Хай чують друзі й вороги,
Що Україна вічна, незнищенна,
Від неї ясне світло навкруги.

Н. Поклад

4. Дидактична гра «Хто більше назве міст України» (Діти називають міста, вчитель показує їх на карті. Далі педагог повідомляє що кожна країна має свою столицю.)

- Хто знає, яке місто є столицею України?

5. Інсценізація

Учень.

Де стоїть тепер наш Київ,
Там була сама гора.
Жив там першим Кий з Хоривом,
Щек та Либідь – їх сестра.

Кий.

Що на першій горі, на стрімкій,
Де дзвеніли тополі сріблісті,
Жив полянин по імені Кий,
У затишнім зеленім обійсті.
Він тримав перевіз на ріці
І ладді конопатив недаром, —
Звідусіль чужоземні купці,
До полян прибували з товаром.

Щек.

Що на другій горі між смерек,
Де волхви зупинялися віщі,
Жив рудий, наче полум'я, Щек
У затишнім зеленім обійсті.
Ще умільством уславився Щек —
Мав щоднини мистецьку затію...
Візьме глини та виліпить глек —
Куплять глек у саму Візантію!

Хорив.

Що на третій горі, де обрив
Ощиря валуни крем'янисті,
Жив русявий і ніжний Хорив
У затишнім зеленім обійсті.
Тільки візьме він срібла шматок,
Радість іскрою блисне у зорі.
Аж співає його молоток
Та мережить полянські узори.

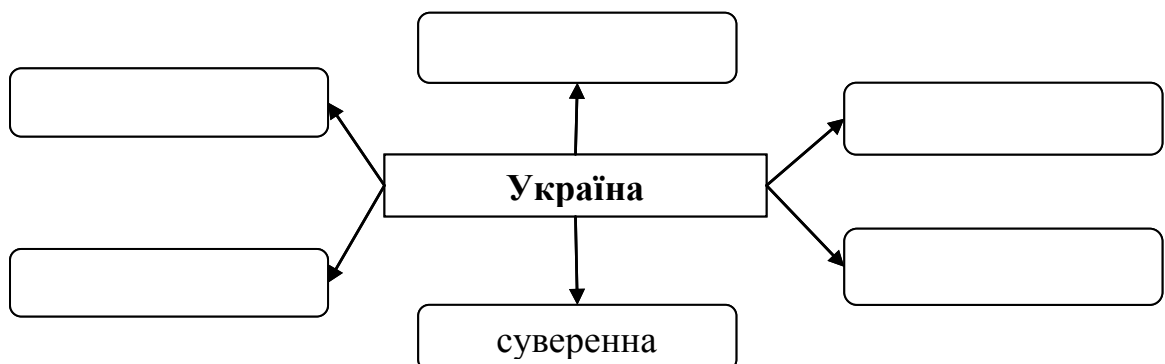
Либідь.

Над струмком, що петляв до Дніпра,
Між зеленого буйного дива
Оселилася Либідь – сестра
Трьох братів: Кия, Щека й Хорива.
В літню пору було, дотемна
Конопельки, льонок вона брала.
На сорочки братам полотна
По сувою на кожного пряла.

(Звучить пісня «Як тебе не любити, Києве мій»)

VI. Рефлексія

1. Складання асоціативного грона «Україна».

(Демократична, незалежна, правова, соборна, вільна)

2. Гра «Пройди лабіринт»

Якщо правильно пройдете лабіринт, то прочитаєте уривок із поезії.

	д	р	а	й	о	л	а	н	у	с	У	к
К	е	и	р	і	с	о	ш	у	й	е,	я	р
р	щ	й	к	м	а	в'	и,	й,	а	щ	с	а
а	й,	р	й	о	ш	ї	б	о	г	о	ь	ї
с	и	і	и	в	а	н	ю	б	і	з	т	н
и	в	д	н	а	н	а.	л	е	р	в	е	а!

(Красивий, щедрий рідний край

І мова наша солов'їна.

Люби, шануй, оберігай

Усе, що зветься Україна!)

3. «Народна скарбничка» Робота в групах. *(Доповнити прислів'я і пояснити їх зміст)*

Батьківщина – мати, ... *(умій за неї постояти).*

Людина без Вітчизни, ... *(як соловей без пісні).*

Добре тому, ... *(хто в своєму домі).*

Що країна, ... *(то родина).*

За рідний край ... *(життя віддай).*

Всюди добре, ... *(а вдома найкраще).*

Кожному мила ... *(рідна сторона).*

4. Поради Президентів України.

Учитель. Кожен громадянин держави може звернутися до Президента України. Отож, у вас є сьогодні така нагода.

(Учні пишуть побажання Президентів України)

Учитель: Зверніть увагу на ці прапорці. На кожному з них написані слова відомих людей про любов до Батьківщини, патріотизм та єдність народу. А як ви розумієте ці афоризми?

5. Афоризми

Люблять батьківщину не за те, що вона велика, а за те, що своя.
(Сенека).

Той, хто не любить своєї країни, нічого любити не може. (Д. Байрон).

Забудеш рідний край – твоє всохне коріння. (П. Тичина).

Той, хто в біді кидає свій народ, стає його ворогом. (Ч. Айтматов).

Вітчизна – це не хтось і десь, Я – теж Вітчизна. (І. Світличний).

Українському народу не потрібно співчуття – потрібні патріоти.
Потрібен ти! (І. Олійник).

6. Інтерактивна вправа «З теплом у серці» (Побажання Україні)

Учитель: Дуже хочеться щоб в нашій країні панував мир.... А що б побажали ви? Напишіть свої думки на аркушах паперу та приклейте до нашої карти. Хто бажає зачитати?

7. Правила для громадян України (додаток 2)

Учитель.

Кожен з вас маленька часточка великого народу, великої родини. Україна чекає на вас. Це ви маєте дбати про її добробут і мир. Формуйте у собі риси справжньої Людини, громадянина, патріота. Можливо, в нагоді вам стане Пам'ятка молодому громадянину України. Бо, як говорив Ш. Амонашвілі, «Не буде ніякого оновлення життя, якщо кожен із нас не оновить душу».

VII. Підсумок уроку

Учитель.

Зараз наша держава переживає тяжкі часи і кожен намагається допомогти, внести свій вклад у майбутнє. Ми пам'ятаємо наших героїв, які боролися проти несправедливості, стояли на смерть за незалежність нашої держави. «Небесна сотня» називають їх, низький їм уклін. Ми серцем і душею з тими, хто й ці дні боронить нашу свободу на сході України, пам'ятаємо тих хто віддав своє життя задля нашого щасливого

майбутнього. Давайте хвилиною мовчання вшануємо їхню пам'ять...
(хвилина мовчання)

Вчитель.

Є багато країн на землі,
В них – озера, річки і долини.
Є країни великі й малі,
Та найкраща завжди – Батьківщина.
Є багато квіток запашних.
Кожна квітка красу свою має.
Та гарніші завжди поміж них
Ті, що квітнуть у рідному краї.
Є багато пташок голосних,
Любі-милі нам співи пташині,
Та завжди наймилішими з них
Будуть ті, що у рідній країні.

Учень.

Україно, моя Україно!
Доля в тебе була не проста.
Та для мене ти в світі єдина,
Матір рідна, пречиста й свята!
Хоч життя – не стежина у полі,
І буває нелегко в путі.
Ми з тобою пов'язуєм долі,
До кінця будем разом в житті.

Учитель: Пам'ятайте, діти, ви – майбутнє України! То ж своїми знаннями, працею, здобутками примножуйте її культуру, своїми досягненнями славете її. Будьте гідними своїх предків, любіть рідну землю, бережіть волю і незалежність України, поважайте свій народ і його мелодійну мову. Шануйте себе і свою гідність, і шановані будете іншими.

Література

1. Попова О.А. Живлюще джерело. Кращі прислів'я та приказки українського народу. – Донецьк: БАО, 2008.
2. Україна. 101 старовинна легенда. / Автор-укладник Лагунова Т.І. – Х. : Веста, 2009.

Інші матеріали -

<http://rozumaka.com/pershiy-urok-2016-2017/>

ЛЕГЕНДА ПРО УКРАЇНУ

Колись давним-давно в одному селі жила бідна вдова. Не було в неї ніякої втіхи від життя, тільки одна важка робота. І ось настав радісний день. В неї народилась дівчинка – маленька, крихітна, гарненька. І мати стала думати, яке ім'я дати своєму дитяті. Тут звідки – невідомо, осяяна маревом, з'явилася в її хатині чарівниця. Вона з тривогою і жалістю подивилася на немовля і сказала вдові: «Не давай дитині імені, вона сама його знайде, а якщо даси, то вона помре».

Дівчина росла-підростала, була розумною, слухняною, але невеселою, часто журилася тим, що у неї не було імені. І ось їй виповнилось 16 років. Задумала вона вирушити в білий світ, щоб знайти своє ім'я. Мати ніяк не хотіла розлучатися зі своєю донькою, але вона була невідступна і потайки вирушила в дорогу.

Бідна вдова почекала день, почекала другий, не витримала розлуки і пішла свою дочку шукати. Ішла день, ішла другий і вийшла вона в чисте поле, жовте-жовте і пшеницею колоситься. На чистому блакитному небі ластівки кружляють, світить ясне сонечко і бачить мати – спить на полі дівчина, її дочка. Та така гарна, що вона мимоволі замилювалась нею.

Раптом потемнію синє небо, здійняв вітер куряву, полягла до землі колосиста пшениця, із-за обрію насунулася чорна хмара. Почувся тупіт та іржання коней, брязкання зброї, вигуки чужою мовою. Це були війська хана Батия.

Попереду їхав сам хан. Раптом він зупинився, побачив красуню-дівчину, вигукнув: «Укра-юина», що на його мові означало «Дівчина молода». Дівчина прокинулася, хан схопив її і забрав з собою. Мати, побачивши це, опустила на коліна і стала благати Господа Бога захисту для своєї єдиної дочки.

Раптом все стало чорне-чорне, заgrimів грім, затряслася, здригнулася земля. А потому все стихло. По небу пропливали ніжні рожеві хмаринки. Лише курява здіймалась навкруги і на полі стояла самотня вдова.

Пішла вона плачучи по землі шукати свою дитину. А в пам'яті в неї лишилось одне – Україна. Україна. Йшла... з очей падали сльози. І там, де на землю впала сльозинка, проростала квітка волошка. Мати йшла боса, збивала, колола ноги, і де на землю падала крапля крові – виростали маки.

Де пройшла мати по землі, так і стала та земля зватися Україною.

Додаток 2

1. Поважати одне одного.
2. Не ображати ні словом, ні ділом іншу людину, якої б національності вона не була.
3. Ставитися з розумінням до інших людей.
4. Допомогати одне одному.
5. Бути чуйним і уважним.
6. Сприймати людину такою, якою вона є.